EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

Domstolens dom
i mål C-698/23 P | Europeiska datatillsynsmannen mot parlamentet och rådet

Pressmeddelande nr 165/26

Luxemburg den 17 november 2026

Europols behandling av personuppgifter: Domstolen fastställer att den talan som Europeiska datatillsynsmannen väckt för att få en ändring av Europolförordningen ogiltigförklarad ska avvisas

Europeiska datatillsynsmannen hade yrkat att övergångsbestämmelserna i Europolförordningen skulle ogiltigförklaras, men domstolen finner att dessa bestämmelser varken ändrar datatillsynsmannens uppdrag eller befogenheter och de påverkar därför inte direkt datatillsynsmannens rättsliga ställning

Europeiska datatillsynsmannen fann att Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) lagrade personuppgifter utan att ha gjort någon kategorisering av uppgifterna, vilket krävs enligt EU-rätten. Datatillsynsmannen antog därför ett beslut i vilket Europol förelades att inom vissa tidsfrister kategorisera personuppgifterna eller, om byrån inte gjorde detta, radera de aktuella personuppgifterna. EU-lagstiftaren antog några månader senare övergångsbestämmelser enligt vilka det, under vissa förutsättningar, var tillåtet för Europol att fortsätta att behandla de personuppgifter som innehades av byrån.

Europeiska datatillsynsmannen ansåg att bestämmelserna undergrävde dess ställning som oberoende tillsynsmyndighet och innebar att dess beslut berövades sina verkningar och väckte därför en talan om ogiltigförklaring vid Europeiska unionens tribunal. Tribunalen avvisade datatillsynsmannens talan.

I den dom som meddelats idag fastställer domstolen att talan ska avvisas: Europeiska datatillsynsmannen måste, i motsats till EU-institutionerna, styrka sin talerätt. Datatillsynsmannen måste i synnerhet visa att denne är direkt och personligen berörd av de angripna bestämmelserna. Domstolen finner dock att de angripna bestämmelserna inte har någon inverkan på beskaffenheten eller räckvidden av Europeiska datatillsynsmannens uppdrag, eftersom de varken ändrar datatillsynsmannens rättigheter, skyldigheter eller befogenheter. De angripna bestämmelserna har inte heller ändrat de garantier som gäller för Europeiska datatillsynsmannens oberoende eller upphävt det beslut som datatillsynsmannen fattat med avseende på Europol. De angripna bestämmelserna påverkar således inte direkt Europeiska datatillsynsmannens rättsliga ställning. Tribunalen hade således gjort en riktig bedömning när den fann att Europeiska datatillsynsmannens talan skulle avvisas.

Europeiska datatillsynsmannen är ansvarig för att se till att EU:s institutioner och organ följer reglerna om skydd av personuppgifter. Datatillsynsmannen gjorde en utredning av hur Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) behandlade personuppgifter. Efter det att denna utredning hade avslutats antog Europeiska datatillsynsmannen den 3 januari 2022 ett beslut.

Beslutet avsåg Europols lagring av personuppgifter som hade mottagits inom ramen för dess verksamhet. Enligt den förordning som vid den tidpunkten reglerade Europols verksamhet[1] var det tillåtet för Europol att samla in och analysera personuppgifter, men byrån var tvungen att följa vissa regler – bland annat avseende kategorisering av registrerade och av de personuppgifter som rör dessa personer.

Europeiska datatillsynsmannen hade emellertid funnit att Europol fortsatte att lagra dataset med personuppgifter utan att ha fastställt om de personer som dessa uppgifter avsåg ingick i någon av de kategorier som anges i förordningen. Enligt datatillsynsmannen stred denna praxis mot reglerna om uppgiftsminimering och begränsning av lagringstiden.

Datatillsynsmannen förelade därför Europol att, med avseende på nyligen mottagna personuppgifter, genomföra denna kategorisering inom sex månader och att, med avseende på personuppgifter som Europol redan innehade, genomföra denna kategorisering inom tolv månader. Europol var efter utgången av dessa tidsfrister skyldig att radera uppgifterna om de inte hade kategoriserats.

Den 8 juni 2002 ändrade Europaparlamentet och Europeiska unionens råd den förordning som reglerar Europols verksamhet.[2] Parlamentet och rådet införde bland annat övergångsbestämmelser[3] som innebar att det, under vissa förutsättningar, är tillåtet för Europol att, i pågående brottsutredningar, fortsätta behandla personuppgifter som Europol redan mottagit.

Europeiska datatillsynsmannen ansåg att övergångsbestämmelserna innebar att den datalagringspraxis som den hade haft invändningar mot legaliserades med retroaktiv verkan och att beslutet av den 3 januari 2022 de facto upphävdes. Datatillsynsmannen väckte därför talan om ogiltigförklaring av dessa bestämmelser vid Europeiska unionens tribunal. Enligt datatillsynsmannen undergräver EU-lagstiftarens agerande dess ställning som oberoende tillsynsmyndighet.

Tribunalen avvisade i beslut av den 6 september 2023[4] Europeiska datatillsynsmannens talan. Tribunalen ansåg att datatillsynsmannen inte hade talerätt mot de omtvistade övergångsbestämmelserna.

Europeiska datatillsynsmannen överklagade tribunalens beslut till domstolen och yrkade att domstolen skulle upphäva detta beslut och ogiltigförklara de aktuella övergångsbestämmelserna.

Domstolen ogillar i sin dom **överklagandet** och fastställer således tribunalens beslut att den talan som Europeiska datatillsynsmannen väckt vid tribunalen ska avvisas.

Domstolen erinrar om att Europeiska datatillsynsmannen visserligen är en oberoende tillsynsmyndighet, men att tillsynsmannen **inte utgör en EU-institution i den mening som avses i fördragen.**[5] I motsats till vad som gäller beträffande parlamentet, rådet och Europeiska kommissionen ger fördragen inte Europeiska datatillsynsmannen någon rätt att väcka talan mot en EU-rättsakt utan att ha styrkt sin talerätt.

Någon sådan talerätt för Europeiska datatillsynsmannen följer inte heller av principen om institutionell jämvikt,[6] som syftar till att garantera att systemet för fördelning av befogenheter mellan EU-institutionerna respekteras. Denna princip är nämligen bara tillämplig på EU-institutioner och inte på EU-organ eller EU-byråer.

Europeiska datatillsynsmannen har dock ställning som **juridisk person**. Datatillsynsmannen kan därför väcka talan om ogiltigförklaring av en EU-rättsakt på de villkor i fördragen som gäller för talan om ogiltigförklaring som väcks av juridiska personer.[7] För att kunna göra detta måste datatillsynsmannen i synnerhet visa att den angripna rättsakten berör denne direkt och personligen. Villkoret att sökanden ska vara direkt berörd förutsätter bland annat att den angripna rättsakten direkt påverkar dennes rättsliga ställning.

Domstolen konstaterar att de omtvistade övergångsbestämmelserna har ändrat de regler som gäller för behandling av personuppgifter som innehas av Europol. Dessa bestämmer har dock inte ändrat Europeiska datatillsynsmannens rättigheter, skyldigheter eller befogenheter, eftersom de inte har inverkat på beskaffenheten och räckvidden av datatillsynsmannens uppdrag. Bestämmelserna har inte heller ändrat de garantier som gäller för datatillsynsmannens oberoende eller upphävt beslutet av den 3 januari 2022. Domstolen konstaterar dessutom att det inte framkommit några omständigheter under det förfarande som ledde till antagandet av de omtvistade övergångsbestämmelserna som skulle kunna inverka på Europeiska datatillsynsmannens möjlighet att med oberoende utöva sina befogenheter.

Under dessa omständigheter fastställer domstolen tribunalens bedömning att de omtvistade övergångsbestämmelserna inte direkt påverkar Europeiska datatillsynsmannens rättsliga ställning. **Tribunalens gjorde sig således inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att datatillsynsmannens talan skulle avvisas.**

PÅPEKANDE: En dom eller ett beslut som meddelats av tribunalen kan överklagas till domstolen. Överklagandet får endast avse rättsfrågor. Överklagandet hindrar i regel inte att tribunalens avgörande verkställs. Om överklagandet kan tas upp till prövning och är välgrundat, upphäver domstolen tribunalens avgörande. Domstolen kan slutligt avgöra målet om

det är färdigt för avgörande. Om så inte är fallet, återförvisar domstolen målet till tribunalen, som är bunden av domstolens avgörande i målet om överklagande.

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för EU-domstolen. Redogörelsen för de faktiska omständigheterna och de tillämpliga bestämmelserna avser den relevanta tidsperioden och grundar sig på handlingarna i målet.

Domen i fulltext och eventuellt en resumé av denna publiceras på webbplatsen Curia samma dag som domen avkunnas.

Kontaktperson för press: Jarosław Zasada ✆ (+352) 4303 2793

Bilder från avkunnandet av domen finns tillgängliga på ”Curia Web TV” och på ”European Broadcasting Service" ✆ (+32) 2 2964106

Håll dig uppdaterad!

[1] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter (Europol).

[2] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/991 av den 8 juni 2022 om ändring av förordning (EU) 2016/794 vad gäller Europols samarbete med privata parter, Europols behandling av personuppgifter till stöd för brottsutredningar samt Europols roll inom forskning och innovation.

[3] Artiklarna 74a och 74b i förordning 2016/794, i deras lydelse enligt förordning 2022/991.

[4] Mål Europeiska datatillsynsmannen/parlamentet och rådet, T-578/22 (se pressmeddelande nr 134/23).

[5] Artikel 13.1 FEU. Domstolen framhåller att medlemsstaterna, i samband med antagandet av Lissabonfördraget, medvetet valt att inte låta samtliga EU-organ och EU-byråer, såsom Europeiska datatillsynsmannen, ingå bland de enheter får väcka talan om ogiltigförklaring av en EU-rättsakt utan att behöva styrka sin talerätt. (62)

[6] Såsom domstolen tolkade den principen i sin dom av den 22 maj 1990, Europaparlamentet mot rådet, C-70/88.

[7] I enlighet med artikel 263 fjärde stycket i EUF-fördraget.